

var la llegítimitat de la Butlla del Papa Eugeni, en la qual lo Monastir fonamentava sos drets y sas esperansas. Ni aquesta publicació, ni'l llibre del P. Finestres pogueren cambiar lo curs advers a Poblet que prengué son plet a Roma.

Quan se dictaren las sentencias favorables a Santas Creus, foren impresas a Roma, arribant-ne alguns exemplars a Catalunya, y'ls monjos d'aquest Monastir cuydaren bé de notificarlhas a Poblet y de ferlas conèixer a tothom. Aixís, lo dia 17 Janer de 1749 se presentaren al palau abacial pobletá lo notari de Valls Andreu Maymó y'ls monjos de Santas Creus Francesch Ferrer y Gaspar Balcells, pera donar coneixement de ditas sentencias al Abat Fr. Pere Parellada, qui las rebé ab la deguda reverencia mes reservant sos drets legals: tot lo qual fou publicat a Tarragona per Santas Creus, aixís com la sentencia definitiva donada lo 12 Maig de 1750 per lo Papa Benet XIV. Aquestas publicacions se circularen entre'ls Monastirs de l'Orde y'ls convents y seminaris de tot Catalunya.

Havem vist que en aquest sorollós plet se dictaren a Roma quatre sentencias, una favorable y tres adversas a Poblet. Se decidí en cada una de ellas que eran definitivas, y s'imposá a las parts perpetuo silenci. Ademés en la comunicació de la tercera, feta per Cartas Apostòlicas de Benet XIV a 5 Juliol de 1748, se declará als que volguesen resistirla com contradictors, desobedients y rebelats, incursos en las penas de excomunicació, suspensió e interdicte. Mes tot aixó era poca cosa pels monjos pobletans, que si deixaren llavors passar la pedregada, se preparaven tres anys mes tart a renovar lo litigi, parat aquesta vegada per la autoritat real. Segons l'original conservat avuy a la Biblioteca Balaguer de Vilanova y Geltrú, D. Ferrán VI dirigí la següent carta al Abat de Poblet, y probablement altra semblant al de Santas Creus:

«El Rey.—Vener. Religioso y amado el Abad del Monasterio de Poblet Orden del Cister en Cataluña. Hallándome informado del referido litigio que se ha seguido y sigue en la Corte Romana entre ese Monasterio, y el de Santas Cruces de la misma Orden, sobre precedencia de sus Abades y otras cosas; y considerando que además de turbar estas controversias la buena armonía que debe haver entre dos Casas tan recomendables y distinguidas por su antigüedad, y su instituto, y por ser fundadas y dotadas con donaciones y Privilegios por mis Reales Predecesores: son origen de graves detrimentos a sus intereses por los crecidos gastos que se hacen

en la prosecucion del referido Pleyto, pasando este perjuicio desde la particular ruina de los Monasterios al daño comun de la causa publica. por la precision de extraer tan considerables sumas de estos mis Reynos. Y siendo assunto tan digno de mi Real atencion y paternal amor, no solo procurar la transacción de semejantes litigios, sino apartar y remover para lo sucesivo todos los motivos que puedan suscitarlos: He resuelto insinuaros quan de mi Real agrado será que amigablemente transijan esse Monasterio, y el de Santas Cruces, la controversia de precedencia, y demas que tengan pendientes, dando fin á tan reñido litigio por los medios mas acomodados y oportunos, y formando alguna Concordia que asegure para siempre la buena armonía que corresponde entre dos Casas que por todas circunstancias deben ser inseparables; ó bien Comprometiéndose á este effecto en Ministros míos que nombraren los dos Monasterios, ó Yo elija. Y afin de que por qualquiera de estos medios quede verificada mi Real intención, espero de vro. celo y amor a mi servicio, no menos que de vra. prudencia y virtud, concurriréis por vra. parte a que pacífica y felizmente se empiece, prosiga, y concluya esta obra tan del servicio de Dios y mio: dandome quenta del medio que eligieseis y de todo lo demas que ocurra por mano de mi infrascripto secretario. Que así es mi voluntad, y de ello me daré á vos por servido. Fecha en Buen Retiro á veinte y ocho de Enero de mil setecientos y cinquenta y uno.—Yo El Rey — Por mandato del Rey nro. Sr.— Andres de Otamendi — Al Abad del Monasterio de Poblet sobre su Pleyto con el de Stas. Cruces.»

Si després d'aquesta carta real passá res mes en lo famós plet de precedencia, no ho sabem, ni fins are n'havem trobat cap document. Es probable que Poblet ho deixés correr, com se sol dir. Los temps cambiavan rapidament, los recursos del Monastir estavan agotats, y Roma costava massa diners. Los Abats devian solucionar lo conflicte, no presentantse may en los llochs ahont podian trobarse ab los Abats de Santas Creus.

EDUART TODA.

APLEC DOCUMENTAT DE NOTICIES HISTORIQUES PORT DE SALOU, PLATJA DE BARENYS I VILAFORTUNY

(Continuació)

Però's sab per diplomes indubitables que en 1115 el comte de Barcelona en Ramón Berenguer III el Gran amb l'adjutori dels Pisans conquerí les Mallorques. L'armada alistada al

començ pels Pisans, havent casualment abordat a les costes catalanes, çarpá en definitiva de les aigües de Salou, figurant-hi en ella molts barons, no solçament d'ençà dels Pirineus, sino de la Septimània i de la Provença. La formaven 500 naus, galeres la major part: d'elles n'hi havia 100 del comte del Pirineu o guiatge de la regió pirenenca (en Ramón Berenguer III); 20 d'en Guillem de Montpeller; 20 de N'Aymeric de Narbona; 7 d'en Ramón de Baus i altres d'en Ramón Sagristà d'Arles i de senyors d'aquelles terres. (1).

El tractat de pau i amistat que's concertà entre la República de Gènova i'l comte en Ramón Berenguer III, finí en 2 d'Agost de 1127, senyalant-se en ell un tant fixo per a quiscuna de les naus que prenguessen port des de Niça fins a Salou. (2).

De l'històric Poema de la conquesta de Mallorca pels Pisans escrit pel Veronés, copiem els següents versos que donen idea exacta de la desolació i solitud de la costa tarragonina als començos del segle XII:

Ad Tamariscis sua flexit carbassa litus,
Inde Terogonam petit ac deserta Salodi.

Prop l'encreuament de la carretera vella de Salou, ço és, la Via Aureliana o Màxima Via, de la qual encara pot seguirsen la traça des de la Creu del Mas de Maixer i del ferestec camí de Vilaseca al Recó de Salou, s'hi dreça 'l Padró o Piló del Rescat, senzill monument en pedra vulgar, ignorat de la Comissió de Monuments i dels Estudis catalans que commemora la llegenda històrica del Rescol i llivertat del noble almirall, baró de Bagà en Galçeran de Pinos i del caveller en Santcerní, senyor del castell de Suyl dintre la baronia de Pinós, en testimoni de que en aquest esquerb lloc s'encontraren en 1147, deslliurats miraculosament dels Serrains en les presons de Granada per intercessió de Sant Esteve, amb el rescat aplegat pels seus vassalls, compost de: 100 donzelles; 100.000 dobles; 100 cavalls blancs; 100 panyos d'or de Tauris; i 100 vaques que en Pere de Pinós pare de l'almirall

trametien al rei moro de l'esmentada ciutat i havia sortir de Tarragona acompanyat dels prohoms per a embarcar en el port de Salou.

Conegut epissodi de l'històrica expedició a Almeria en la que hi prengueren part per mar, juntament amb els genovesos el comte en Ramón Berenguer IV, el Sant, menant una ardida host en la qual hi figuraven els caps de les principals famílies, arrelades ja en nostre país i per terra'ls Castellans i'ls Navarros. (1).

El comte sobirà esmentat o pot esser en Robert Aguiló o de Culeis (a) Bordet princep de Tarragona en 1152 donà'l terme de Salou (2) a en Pere Rasusa per a que alçés un castell a la vorera de la mar i poblés una vila. El castell, tal volta, seria de Pó-roig o fortalesa vella, com podria esser també'l de la torra vella o del rei en Jaume.

L'arquebisbe en Bernat Tort, suc-cessor de Sant Olaguer, tres anys mes tard, ço és, a 24 de Juny de 1155 donà Barenys per a poblarlo a en Ramón Ribas i a la seva muller Na Sibila. (3)

N'Alfons el Cast, I de Catalunya i II d'Aragó en 1194 concedí en feu a N'Eximi d'Artucella alferç major seu, el port de Salou amb tots els seus termes i pertencencies, fundant un mercat tots els dimecres; (4) nosaltres devem afegirhi, lo que transcriu de la Colecció de documents inèdits del arxiu de la Corona d'Aragó N'Andreu de Bofarull i Broca: Després de la restauració i expulsió dels Alarbs, citarem la donació que pel Juliol feu a Prades N'Alfons II d'Aragó en complerta oposició a les pretensions dels Prelats i del Cabild eclesiàstic de Tarragona, car anulada la donació feta al capdill normand en Robert Aguiló havia romàs lliure la comarca i en poder altra volta de la dignitat arquebisbal de Tarragona.

(Continuarà)

AGUSTÍ M.ª GIBERT.

(1) Laurentii Veronesis Diaconi: Carmen rerum in Majorica Pisanorum anno 1115.

(2) Domenech. Historia dels Sants, fol. 168.

(1) Memories d'en Berenguer IV de l'expedició d'Almeria; Crònica d'en Tomí; Miracle, etc., extret de l'arxiu de la Confraria de dit Sant erigida en l'Església Catedral de Barcelona; Sermó del P. Señeri; P. Diago Història dels antics comtes; Feliu Annales de Catalunya; Marcillo, Crisis de Catalunya i ho reconten en Domenech; en Carbonell; en Beuter; en Balaguer, N'Anestias i Pijoan, etc., etc.

(2) Blanch Archiepiscopologia de Tarragona. Cap. 18.

(3) Idem, idem, idem.

(4) Pons Icart, Libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana, insigne y famosa ciutat de Tarragona, fol. 322, retro; cita a Curita, cap. 46, lib. 2.^a, 1.^a, parte.